

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Κείμενο 1

Μονοπάτι της φύσης, Φουντουκόδασος Πολύστυπου

Το χωριό Πολύστυπος βρίσκεται σε μια πλαγιά του δάσους «Αδελφοί», σ' ένα τοπίο μοναδικό που σου κόβει την ανάσα, μέσα σε κακοτράχαλα βουνά γεμάτα πέτρες, τοπίο άγριο και επιβλητικό. Το χωριό συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο ψηλών χωριών της Κύπρου, αφού είναι κτισμένο σε υψόμετρο 1150 μέτρων. Η ονομασία Πολύστυπος, είναι σύνθετη και υποδηλώνει τοποθεσία με πολλές στύπες, δηλαδή φυτά αμπελιού.[...]

Σε όποια πλαγιά ή λαγκαδιά του χωριού κι αν περπατήσεις, σίγουρα η φύση θα σε αποζημιώσει με το μεγάλοπρεπο θέαμα που θα αντικρίσεις. Η περιπλάνηση, όμως, μέσα στο φουντουκόδασος ήταν πάντα ένας ιδιαίτερα δημοφιλής προορισμός πολλών επισκεπτών. Έτσι η κοινότητα αποφάσισε να καθιερώσει ένα πανάρχαιο μονοπάτι που διασχίζει το φουντουκόδασος, ως μονοπάτι της φύσης. Είναι μήκους 1300 μέτρων και περνά μέσα από αξιόλογα σημεία, όπου η δραστηριότητα της φύσης και του ανθρώπου συνεργάζονται αρμονικά και με αλληλοσεβασμό.

Παίρνοντας, λοιπόν, «το Βρυσί» σαν αφετηρία μας, στην ανατολική κάτω άκρη του χωριού, οδεύουμε προς τα κάτω, πάνω στο πλακόστρωτο μονοπάτι. Δεξιά και αριστερά μας βλέπουμε τα χωμάτινα αυλάκια με τα οποία ποτίζονται τα οπωροφόρα και τα μικρά περιβόλια με λαχανικά. Τον Μάιο οι ανθισμένες ροδιές φωτίζουν το σκιερό τοπίο με τα εκατοντάδες κοκκινωπά άνθη τους και οι καταπράσινες καρυδιές, μηλιές, αχλαδιές, ροδακινιές, κυδωνιές μας χαιρετούν με το απαλό κούνημα των κλαδιών τους. Αν είναι όμως τέλη του Σεπτέμβρη, τα ώριμα ρόδια, τα χρυσά κυδώνια και ροδάκινα καλούν προκλητικά τον επισκέπτη να δοκιμάσει τον εύγεστο καρπό τους. Προχωρώντας λίγο, βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα μικρό σταυροδρόμι. Ακολουθούμε το δεξιό σκέλος και... έχουμε ήδη εισέλθει στον παράδεισο. Εδώ η φύση δίνει δυναμικά το παρόν της. Αριστερά μας προβάλλει το βαθυπράσινο χαλί της αρχόντισσας λεπτοκαρυάς (φουντουκιάς). Πυκνή είναι η βλάστηση των δέντρων αυτών, που μοιάζουν με θάμνους, αφού δεν έχουν ένα κορμό, αλλά μέχρι και 50 κλωνιά που ξεκινούν από τη γη. Δίπλα από τις ρίζες των φουντουκιών, κάτω από το βαθύ ίσκιο, μπορούμε να καμαρώσουμε την ορχιδέα «Epiractis Microrhylla», αγριολούλουδο με μικρά άσπρα άνθη, ενδημικό είδος για την Κύπρο, που δεν συναντάται πουθενά αλλού. Ψηλότερα προς τα δεξιά, μέσα από τις ρωγμές μιας ξερολιθιάς, ξεπροβάλλουν κυκλάμινα και μενεξέδες και ακόμα ψηλότερα, μέσα στις σχισμές βράχων, φυτρώνουν τα «κλάματα» ή «δάκρυα της Παναγίας», ένα μοναδικό ασπρορόζ αγριολούλουδο με μια υπέροχη και μοναδική ευωδία.

Συνεχίζουμε την περιήγησή μας, κατηφορίζοντας προς το ρυάκι της «Μακρουλής», στα κυρίως «αξιοθέατα» της περιοχής. Στα αριστερά μας προβάλλει μια θεόρατη καρυδιά, καταπράσινη, φορτωμένη με πολλά καρύδια, δένδρο περήφανο, αληθινό μνημείο της φύσης, σαν αυτοκράτειρα που δεσπόζει της καταπράσινης κοιλάδας. Παραπέρα, τρεις πανάρχαιες ελιές στέκουν εκεί αιώνες, από την εποχή των Ενετών. Τέλος, ανηφορίζοντας προς την έξοδο του παραδείσου, φτάνουμε μπροστά σ' ένα

μεγαλόπρεπο και περήφανο μνημείο της φύσης, τον πελώριο «δρυ του Χατζηματθαίου». Είναι ένας αιωνόβιος βασιλιάς της χλωρίδας, ο οποίος κουβαλάει στη ράχη του πάνω από 840 χρόνια ζωής, σύμφωνα με τους ειδικούς. Έχει περίμετρο πάνω από 27 πόδια και διάμετρο γύρω στα 8 1/2 πόδια. Την Άνοιξη ένα σμήνος από πολύχρωμες πεταλούδες χοροπηδούν γύρω από τον θεόρατο κορμό του, κάνοντας σταθμό για λίγα δευτερόλεπτα στους ανθισμένους λάδανους (ξυσταρκές), που αποτελούν τη μόνιμη τιμητική φρουρά του». Απ' εδώ, μια θέση μοναδική, ανάμεσα σ' αυτά τα μικρά θαύματα της φύσης, αγναντεύουμε την ομορφιά της κοιλάδας του φουντουκόδασους σ' όλο της το μεγαλείο.

Ξεκουραζόμαστε μερικά λεπτά, απολαμβάνουμε ακόμη λίγο τη συναυλία των αηδονιών κι ανηφορίζουμε προς την έξοδο. Φεύγουμε, αλλά θα έρθουμε ξανά σύντομα. Η κάθε επίσκεψη και σε διαφορετικές χρονικές περιόδους έχει να προσφέρει ανεπανάληπτες εμπειρίες, γνώση και σεβασμό προς το περιβάλλον και τον Δημιουργό του.

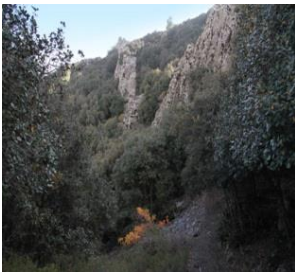
Διασκευή

Ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.polystipos.org/nature_path.shtml

Ημερομηνία ανάληψης αρχείου: 12 - 10 - 15

Κείμενο 2

Μονοπάτι, Τα Τεισιά της Μαδαρής

Η λέξη «τεισιά» βγαίνει από τη λέξη τείχη. Είναι μεγάλοι κάθετοι βράχοι, που μοιάζουν με τείχη, που ξεπετιούνται από τις παρυφές της Μαδαρής. Η Μαδαρή, κορυφή του δάσους «Αδελφοί» (οροσειρά Τροόδους), είναι η δεύτερη ψηλότερη κορυφή της Κύπρου (1613 μέτρα), μετά το σύμπλεγμα¹ του Ολύμπου. Τα «τεισιά» είναι το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της γεωλογίας² της περιοχής. Αυτοί οι κατακόρυφοι βράχοι αποτελούν το πιο ανθεκτικό κομμάτι στη διάβρωση³ του βράχου που εξελίσσεται εδώ και εκατομμύρια χρόνια. [...].

Η αρχή του Μονοπατιού βρίσκεται στο πλάτωμα κάτω από το ύψωμα όπου βρίσκεται το πυροφυλάκιο⁴ του Τμήματος Δασών, στο τέρμα του αδιέξοδου χωματόδρομου προς τη Μαδαρή. Η διαδρομή είναι τρία χιλιόμετρα - κυκλική - και διαρκεί περίπου ενάμισι με δύο ώρες. Υπάρχει πρόσβαση με αυτοκίνητο, αλλά χρειάζεται προσοχή, καθώς ο δρόμος είναι στενός, με βραχώδες, ανώμαλο έδαφος. Η διαδρομή στην αρχή είναι στενή, αφού έχει κυριολεκτικά σκαφτεί πάνω στο σκληρό βράχο, αλλά μετά τα 200 μέτρα γίνεται ομαλή. Υπάρχουν μικρού μήκους ανηφορίες και κατηφορίες. Υπάρχουν, επίσης, παγκάκια, καθώς και σημεία θέας, το πρώτο 300 μέτρα περίπου από την αρχή [...], απ' όπου μπορεί κανείς ν' απολαύσει την πανοραμική θέα προς το Τρόδος, τα χαμηλότερα σημεία της Σολιάς, τη Μεσαορία και χωριά της Λεμεσού και Λευκωσίας. Κατά μήκος της διαδρομής ποικίλα είδη θάμνων, κυρίως, συνθέτουν το πράσινο της περιοχής. Κυριαρχούν οι θαμνώνες Λατζιάς. Άλλα κοινά είδη της περιοχής είναι η Τραχεία πεύκη, οι Αγριοτριανταφυλλίες, η Αγριοκυδωνιά, η σπάνια Παιωνία, το ενδημικό, κυπριακό κυκλάμινο (εθνικό μας φυτό) και πολλά άλλα

¹ **Σύμπλεγμα** = σύνολο κορυφών που αποτελούν τον Όλυμπο

² **Γεωλογία** = επιστήμη που μελετά την εξελικτική ιστορία της γήινης σφαίρας, κυρίως τη δομή και την εξέλιξη του φλοιού της γης.

³ **Διάβρωση** = εκσκαφή του εδάφους εξαιτίας της βροχής: Το έδαφος έχει υποστεί ~ από τα νερά των βροχών.

⁴ **Πυροφυλάκιο** = παρατηρητήριο για αποφυγή εξάπλωσης πυρκαγιών

είδη. Το μονοπάτι ανήκει στην περιοχή που έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα Natura 2000 «Μαδαρή – Παπούτσα».

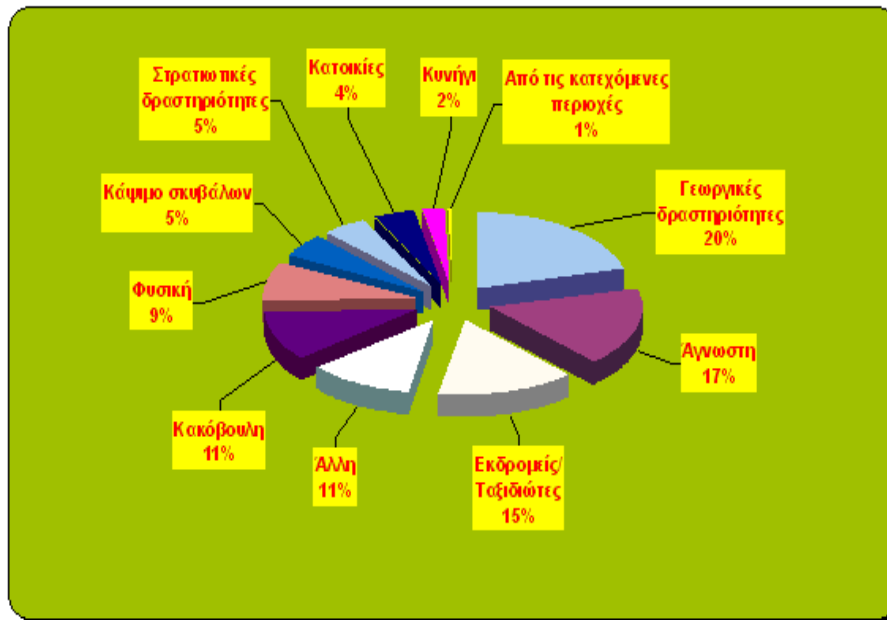
Διασκευή

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: <http://www.troodos-geo.org/cgi-bin/hweb?-A=102&-V=georoutes>

Ημερομηνία ανάληψης αρχείου: 15 - 10 -

Κείμενο 3

Αιτίες δασικών πυρκαγιών στην Κύπρο

Ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.evonymos.org/greek/eidikathemata.asp?parentid=168>

Ημερομηνία ανάληψης αρχείου: 15 - 10 - 15

Α.Ι. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

(Μονάδες 3)

1. Πού βρίσκεται το χωριό Πολύστυπος και από πού πήρε το όνομά του; (**κείμενο 1**)
2. Πώς χαρακτηρίζεται στο **κείμενο 1** ο «δρυς του Χατζημαθαίου»; Να αιτιολογήσετε τους χαρακτηρισμούς με δύο στοιχεία από το απόσπασμα.
3. Το μονοπάτι «Τεισιά της Μαδαρής» είναι ένα ξεχωριστό και μοναδικό μονοπάτι για την Κύπρο. Να αιτιολογήσετε με δύο στοιχεία από το **κείμενο 2**.
4. Να χαρακτηρίσετε το ύφος των **κειμένων 1** και **2** και να αιτιολογήσετε τους χαρακτηρισμούς σας με αναφορά **α.** στο λεξιλόγιο και **β.** στη σύνταξη (ενεργητική, παθητική) των δύο κειμένων.
5. Ποια σχέση υπάρχει μεταξύ του ύφους και του σκοπού του κάθε κειμένου;
6. Να σημειώσετε κατά πόσο είναι ορθό (Ο) ή λάθος (Λ) το περιεχόμενο των πιο κάτω προτάσεων των **κειμένων 1** και **2**:

- i. Η ορχιδέα «Epiractis microphylla» είναι ένα φυτό που υπάρχει μόνο στην Κύπρο.
 - ii. Στο χωριό Πολύστυπος καλλιεργούνται αμπέλια, φουντούκια, αχλάδια, μήλα κ.ά.
 - iii. Η λέξη «Τεισιά» βγαίνει από τη λέξη τύχη.
 - iv. Το μονοπάτι στην περιοχή «Τεισιά» βρίσκεται στην οροσειρά του Πενταδακτύλου.
7. Οι περισσότερες δασικές πυρκαγιές στην Κύπρο οφείλονται σε φυσικά αίτια, σε άγνωστα αίτια ή στον ανθρώπινο παράγοντα, σύμφωνα με το **κείμενο 3**; Αιτιολογείστε την απάντησή σας μέσα από το κείμενο.
 8. Πόσο είναι συνολικά το ποσοστό του ανθρώπινου παράγοντα που προκαλεί πυρκαγιές, σύμφωνα με το **κείμενο 3**;
 9. Ποιος είναι ο παράγοντας στον οποίο οφείλονται οι λιγότερες πυρκαγιές, σύμφωνα με το **κείμενο 3**;
 10. Καταγράψτε σε σειρά τους τέσσερις (4) πιο σοβαρούς παράγοντες που προκαλούν πυρκαγιές στην Κύπρο, σύμφωνα με το **κείμενο 3**.

A.II. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΜΟΡΦΗΣ

A.II.1. Οργάνωση Κειμένου

1. Σε ποιο είδος περιγραφής (υποκειμενικής ή αντικειμενικής) ανήκει το καθένα από τα **κείμενα 1 και 2**; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας, παραθέτοντας δυο (2) χαρακτηριστικά για κάθε είδος περιγραφής, μέσα από τα **κείμενα**.
2. Η σαφήνεια και η ακρίβεια είναι βασικές αρετές μιας περιγραφής. Να αναφέρετε **ένα** (1) τρόπο με τον οποίο τις επιτυγχάνουν οι συντάκτες των κειμένων.
3. Να γράψετε τα δομικά μέρη (θεματική πρόταση – λεπτομέρειες – κατακλείδα) της 4^{ης} **παραγράφου του κειμένου 1** («Συνεχίζουμε την περιήγησή μας... σ' όλο της το μεγαλείο»).
4. Σε ποια παράγραφο του **κειμένου 1** θα ταίριαζε ο πλαγιότιτλος «Τα σημαντικότερα *αξιοθέατα* του μονοπατιού»;
5. Με ποια γλωσσικά στοιχεία κυρίως επιτυγχάνεται η συνοχή **στην 4^η παράγραφο του κειμένου 1**;
6. Να γράψετε **δύο** (2) εκφραστικά μέσα, τα οποία χρησιμοποιεί ο συντάκτης του **κειμένου 1**, επιλέγοντας **ένα** (1) παράδειγμα για το καθένα από το κείμενο.
7. α. Να χωρίσετε το **κείμενο 2** σε **δύο** παραγράφους και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
β. Να γράψετε πλαγιότιτλους για τις παραγράφους που θα δημιουργήσετε.

A.II.2. Μορφοσυντακτικά φαινόμενα

1. Να χρησιμοποιήσετε τα επίθετα της α' στήλης για να συνοδεύσετε τα ουσιαστικά της β' στήλης και να τα γράψετε στη σωστή στήλη ανάλογα με το γένος στο οποίο ανήκουν, προσθέτοντας και το οριστικό άρθρο.

Επίθετα	Ουσιαστικά	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
<u>Παράδειγμα</u> Ασφαλής	πέρασμα			Το ασφαλές πέρασμα
Μοναδικός	τοπίο			
Βραχώδης	βουνά			
Πολύς	ζέστη			

2. α. Να εντοπίσετε από την **4^η παράγραφο του κειμένου 1** και να καταγράψετε στον πιο κάτω πίνακα **δύο** (2) ουσιαστικά συγκεκριμένα και **δύο** (2) αφηρημένα, να αναγνωρίσετε το γένος, την πτώση και τον αριθμό τους και να τα μετατρέψετε στον αντίθετο αριθμό.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	Γένος	Πτώση	Αριθμός	Αντίθετος αριθμός
A. Συγκεκριμένα				
B. Αφηρημένα				

- β. Από την ίδια παράγραφο του **κειμένου 1**, να εντοπίσετε και να καταγράψετε δύο ουσιαστικοποιημένα επίθετα.
3. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των επιθέτων που δίνονται στο πλαίσιο. Προσοχή! Περισσεύουν δύο επίθετα!

ειδυλλιακός, δύσβατος, ήμερος, πλατύς, μαγευτικός

Το χωριό Πολύστυπος βρίσκεται σε μια πλαγιά του δάσους «Αδελφοί», σ' ένα τοπίο _____, που σου κόβει την ανάσα, μέσα σε _____βουνά γεμάτα πέτρες, τοπίο άγριο και _____.

4. Να καταγράψετε **τέσσερα** (4) επιρρήματα από το **κείμενο 1**, τα οποία δηλώνουν τόπο και να εξηγήσετε τον ρόλο τους στην περιγραφή.

A.II.3. Λεξιλογικά

1. Σε ποιο από τα δύο κείμενα (κείμενο 1 και 2) χρησιμοποιούνται περισσότερα επίθετα και γιατί; Τι επιτυγχάνει με αυτό ο συντάκτης του κειμένου;
2. «Ένα σμήνος από πολύχρωμες πεταλούδες χοροπηδούν γύρω από τον **θεόρατο** κορμό του, κάνοντας σταθμό για **λίγα** δευτερόλεπτα στους ανθισμένους λάδανους (ξυσταρκές), που αποτελούν τη **μόνιμη** τιμητική φρουρά του».

- α. Να ξαναγράψετε την πιο πάνω πρόταση, αντικαθιστώντας τα επίθετα που είναι γραμμένα με έντονα μαυρισμένα γράμματα με **συνώνυμά** τους, ώστε να μην αλλάξει το νόημα της πρότασης.
- β. Να αντικαταστήσετε τα ίδια επίθετα με **αντώνυμα**.
- γ. Να αφαιρέσετε εντελώς τα επίθετα από την πρόταση και να κάνετε τις παρατηρήσεις σας, σχετικά με τη νέα πρόταση που θα προκύψει.
3. Να συμπληρώσετε τους πίνακες Α και Β που ακολουθούν:
- α. Με τις πρωτότυπες λέξεις από τις οποίες παράγονται τα επίθετα που αναγράφονται στη δεύτερη στήλη.
- β. Με παράγωγα ουσιαστικά, σύμφωνα με τις οδηγίες της παρένθεσης:

ΠΙΝΑΚΑΣ Α

Πρωτότυπες Λέξεις	Παράγωγα Επίθετα
	βραχώδες
	εντυπωσιακό
	κοκκινωπά
	φυσικά (τείχη)
	ανατολική
	χωμάτινο

ΠΙΝΑΚΑΣ Β

Πρωτότυπες λέξεις	Παράγωγα ουσιαστικά
περιβόλι	(επαγγελματικό)
Χωριό	(υποκοριστικό)
αυτοκίνητο	(μεγεθυντικό)
Αμπέλι	(περιεκτικό)
βλαστώνω	(ενέργεια)
Άγριος	(ιδιότητα)

4. Να γράψετε τι σημαίνουν οι πιο κάτω λέξεις των δύο κειμένων (κείμενο 1 και 2) με μία φράση ή μία πρόταση:
- Χωματόδρομος: _____
 - Πανοραμική (θέα): _____
 - Αιωνόβιος (δρυς) : _____
 - Φουντουκόδαςος : _____
5. Να γράψετε **ένα συνώνυμο** και **ένα αντώνυμο** για τα πιο κάτω επίθετα του **κειμένου 1**.
- Δημοφιλής προορισμός : _____ ≠ _____
 - Αληθινό μνημείο : _____ ≠ _____
6. Να βρείτε τα αντώνυμα των πιο κάτω λέξεων **μέσα από το κείμενο 2**.
- Αρχή ≠ _____
 - Ανηφοριές ≠ _____

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Πρόσφατα επισκεφθήκατε με το σχολείο σας ένα ορεινό χωριό της Κύπρου και σας εντυπωσίασε η μοναδική φυσική ομορφιά του. Καλείστε να γράψετε ένα άρθρο το οποίο θα αναρτηθεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας. Στο άρθρο σας να περιγράψετε το τοπίο για να πείσετε τους αναγνώστες να γνωρίσουν τις κρυμμένες ομορφιές της πατρίδας μας.

(Έκταση: 200 - 220 λέξεις)